

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

IVRIS CANONICI|| SEV PONTIFICII|| PARTITIONES,||

Grégoire, Pierre

[Frankfurt], 1595

VD16 G 2996

12 De literarum obligationib.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63677)

DE L I T E R A R V M A

O B L I G A T I O N E .

A T I T . X I I .

C A P V T I .

1 In quo haec obligatio. § 3.

2 Et de varia scriptura.

L I T E R A R V M obligatio, ex vi scripturae pendet, non ex figura literarum. *a* Attamen non ex omni scriptura. Si quidem quaedam scriptura de contractibus, quae sine scriptura consistere possunt fit, sed ea potius ad fidem rei gestae, quam ad obligationem pertinet, *b* quaedam solet & fieri ad certam distinctionem & definitionem eius negotii quod geritur, quod pendet ex eo quod scriptura comprehenditur, cuius generis plura sunt.

S C R I P T U R A R U M aliae publicae, authenticae, aliae privatae. Scriptura authentica, per manum publicam facta dicitur, vel quae habet sigillum authenticum, ideoque fidem certam facit: *d* vt privata quae sine auctoritate vel persona publica facta est: cui nec plena sine aliis adminiculis adhibetur fides: *e* vel nisi adsit proprium chirographum eius, qui dubitare alioquin posset, *f* sine praedicio tamen tertii in cuius fraudem fieri possit. *g*

E T H I C literarum obligatio, quando ex his quae scripta sunt debita ex mutuo aliquid dicitur, nec datur exceptio contra scripturae tenorem, ad excludendam fidem. *b* Literarum namque propriam constituunt iuris auctores obligationem ex mutuo, maxime si causa praecedat, aut si sine causa, si non fuerit suo tempore exceptio non numeratae pecuniae proposita, dummodo fiat ab his cautio literarum, qui contrahere aliunde non prohibentur.

S C H O L I A .

a In non figura, de action. P. Sic & scriptura dicitur loqui, in extranag. Ioannis 22. ad

creditorum, in §. quod autem visum non iustum, & ibi glossa ad verbum, loquitur, de verborum significatio, id est, loquitur Deus vel homo per scripturam, vt in epistola inter clarus, de summatrinuat. & si de catholica, Codice.

b l. contrahitur, de pignorib. P. leg. 4. de fide instrumento. P. cap. 3. eod. tit. apud Gregorium.

c In emphyteosi, 1. & 2. de iure emphytheo. Cod.

d cap. 1. & 2. & ibi glossa docet, de fide instrumento. li. 2. tit. 12. §. 2. de fide instrumentor. in authenti. Idque postquam scriptura in numerum fuerat per tabellarium, seu notarium redacta, l. contractus, 16. de fide instrumentor. C. Ei autem statuitur, donec de contrario appareat, l. cum precibus, 18. de probationi. C. li. 4. tit. 19. cap. 4. de fide instrumento. Sigillum authenticum dici potest, cui fides publice adhibetur, quamdiu de contrario non constat in sigillatis, quale est sigillum principis, cap. cum dilectus, de consuetudine. Sigillum episcopi, cano. cura, 13. quaest. 3. cap. post cessionem, de probatio. Sigillum capituli, ca. in nomine patris, 73. distinctio. cap. 3. de probationib. Verum annota sigilla probare, quando ea quae sigillata seu litera instrumentorum legi possunt, & si instrumentum rasum vel diuisum vel deletum in loco suspecto non sit, cap. inter dilectos, 6. cap. ex literis, de fide instrumentor. Inter scripturas etiam quae fidem publicam habent, sunt acta publica civilia, vel criminalia, quae auctorem habent iudicem, l. 2. C. de edendo. vel notarium publicum, l. contractus, C. de fide instrumento. Item charta quae profertur ex archiuo publico. authent. ad hac, eodem titulo, & nouella, 49. cap. 2.

e Cuiusmodi sunt epistole, calendaria cuiusque privati, & annotationes, quae non probant sufficienter, l. neque natales, 10. l. non epistolas, 13. l. rationes disuncti, 6. C. de probationib. l. 9. §. 2. de edendo, in Pandect. Eius, & generis sunt Apoche, Antipo-

Bbb

- che, *Idiocheira*, de quibus postea descri-
ptiones priuata, ut in l. cum plures, §. de bo-
nis auctoria. iudic. possid. lib. 42. Pandect.
tit. 5. item inuentarium a priuato descri-
ptum, l. fin. C. de iure deliberan. breuia, l.
fin. de conuenien. fisci debitorum, C. & simi-
lia a priuatis scripta.
- f cap. si cautio, 14. de fide instrumentor. l. ge-
neraliter, 13. & l. in contractibus, 14. de
non numer. pecunia. C. l. fin. de probatio
libr. 22. Pandect. tit. 3.
- g l. scripturas, 11. & authent. si quis vult,
qui potiores in pignorib. habeant. lib. 8. C.
tit. 18. nouella, 37. cap. 1. & 2.
- h tit. de literarum obligationibus.
- i eo. tit. de litera. obliga. apud Iustina. d. c. si
cautio, 14. de fide instrumentorum, & a-
liis proxime citatis. Exceptio autem non
numerata pecunia intra biennium propo-
sita tantum valet, a die obligationis ex no-
ua constitutione dicta leg. in contracti-
bus, de non numer. pecunia, Cod.
- k Semper enim lex intelligi debet de idoneis,
l. ut gradatim, de muner. & honoribus.
Pandect.

CAPVT II.

Formula obligationis literarum.

Literatum obligatio olim propriam
formulam habebat, ut nominibus cō-
traheretur. a Hodie ex desuetudine eius, D
per syngrapham fit, b vel per chirogra-
phum, seu per scripturam se obligantis,
subscriptioe ipsius vel testium adhibita. a

SCHOLIA.

- a §. 1. de litera. obligation. Nomina erant,
quando in tabulis publicis scribebantur
nomina eorum, qui debebant, & quibus
debebat. & argentiarii, qui eius cau-
sa ad fidem publicam videbantur consti-
tuti, leg. argentarius, 10. §. 1. de edendo. lib.
2. Pand. tit. 13. l. quod privilegium, depo-
siti in P. facit l. si plures, 9. de pact. lib. 2. P.
tit. 14. Sic postea dictum fuit translative

in nominibus fuisse per similitudinem,
quodcumque esset in obligatione debito-
rum, l. cum hereditas, 36. ad senatusconf.
Tertullianus lib. 36. P. tit. 1. & nomen facere,
debitorem sibi constituere. Sicut & no-
mina pro debitoribus, apud Columellam,
lib. 1. de re rustica, cap. 7. vel optima
nomina non appellando fieri mala, fe-
nerator Alphius dixisse verifimile fer-
tur. Et Aconius Pedianus, in 3. Verri-
nam Ciceronis scribit; Antiquos vocasse
titulos debitorum, nomina, ex eo quod sole-
bant calendaris eorum, a quibus pecunia
credebantur nomina prescribi. Et nomina
debitorum seu contractorum dicuntur, in
l. fin. de conuenien. fisci debitorib. lib. 10.
C. tit. 2. & incerta nomina, in l. 1. ad se-
natusconf. Macedonia. Pand. Horatius si-
etiam meminit, libr. 2. epistola.
Cautos nominibus certis expende-
rennumos,

Explicat, & Theophylus, quomodo litera-
rum obligatio nominibus fieret in principio
tituli de litera. obliga. λιτήριος (inquit) ἰσθ
πὶ παλαιῶν χρόνους εἰς ἡμῶν δυνείων μεταρραπ-
μῶν, ῥήματι & γραμμῶν τυπικῶν. id est, Lite-
rarum obligatio (scilicet, secundum ve-
teres) est veteris debiti in nouum credi-
tum per solemnia verba, & solemnes
litteras transformatio. In quo videtur ef-
se nouatio, & adfert postea hanc formulam
obligandi fuisse, τὸς ἰκατὴν χρῶσις, ἔς ἡμῶν
ἐξ αὐτῶν μιθ' ὧσις χρῶσις, οὐ ἐξ αὐτῶν καὶ
ἠμολογῶσι δόσις τῶν οὐκείων γραμμῶν. Id est,
Centum illos aureos, quos mihi ex lo-
cationis causa debes tu mihi ex con-
uentione, & permissione literarum tua-
rum dabis. Deinde adscribebantur ex
responsione interrogationis & veluti per
stipulationem eius, qui iam ex locatione erat
obligatus, hæc verba, ἐν τῆς αὐτῶν ἰσθίμ
τῶν οὐκείων γραμμῶν, ex conuentione de-
beo literarum mearum.

b Et Apocha, & Antipocha, l. plures apochis,
19. de fide instrumentorum, C. leg. 3. de
apochis publicis li. 10. C. tit. 22. συγγραμμάτων

inter cetera significat scripto cauere. Tra-
ducitur inde syngrapha, ad scripturam pro-
pria manu contrahentium factam, ad pacto-
rum fidem. Cicero de Aruspicum respon-
si. Alterum (inquit) putabo regem, si
habeat unde soluat quod per syngra-
pham credidisti. Et Plautus in Asinaria.
Age istum, ostende quem conscripsi syn-
graphum,
Inter me, & amicam & lenam.

Quidam post Asconium Pedianum ad B
tertia Verrinam, voluerunt syngrapham
differre a tabulis, & chirographo, quod in
syngrapha, etiam contra fidem veritatis,
aliquando scribatur. Ego tamen ex nomi-
ne id ipsum non colligo, quin autem in i-
psa falsum scribi non possit, non inficio,
quod tamen & chirographo seu idiogra-
pho accidere posse nemo negare potest, cum
& contra chirographum exceptio non nu-
merata pecunia opponatur. Successit porro C
& in locum nominum antiqua forma chi-
rographum, ut qui chirographum legaue-
rit, non tantum de tabulis cogitasse dica-
tur, sed etiam de actionibus; & vendito
chirographo, intelligitur nomen venisse. l.
qui chirographum, § 9. de lega. 3. lib. 32.
P. tit. 1. l. seruum filii sui, 44. §. eum qui
chirographum, & l. huiusmodi legatum,
84. §. si ita non legatum esset, de lega. 1. lib.
30. P. tit. 1. l. 3. de liberatio. lega. Pan. cum D
similib. Chirographum in quaestione scri-
pturarum obligationum est, quando quis
propria manu scripsit sic debitorem, vel si
ab alio ita scriptum subsignet, vel sigillet,
Inde chirographarii debitores hoc modo
obligati simpliciter dicuntur, quibus ap-
ponuntur hypotheccarii in l. penul. de priui-
leg. creditor. in P. l. vnic. C. etiam ob chiro-
graphariam pecuniam pignus teneri posse.
lib. 8. C. tit. 27. Scriptura liberationis a E
chirographo, dicitur apocha Graecis ἀποχὴ,
Gallis quitance, Vlpianus in §. si acceptio-
latum 19. §. 1. de acceptilatio. Inter ac-
ceptilationem & apocham hoc interest,
inquit, quod acceptilatione omnimodo li-

beratio contingit, licet pecunia soluta non
sit, apocha, non alias, quam si pecunia so-
luta sit. Apocha fit a creditore hoc modo.
Confiteor me recepisse tot nummos
quos mihi talis debebat ex causa tali. Il-
lamque accipiebat debitor. l. qui tabulas,
27. §. euitatur de furtis, lib. 47. Pandect.
tit. 2. l. fin. §. Titius, de conductio indebi. lib.
12. Antipocha, contraria fiebat hoc modo
a debitore in tabulis creditoris, tali die, ego
talis solui talem summam. Sunt tamen
alia explicationes antipocha, quas refert
glossa ad l. plures apochis, 18. ad verbum
apochis, de fide instrument. libr. 4. Cod.
tit. 2. l. 1. idiocheira inter priuatas scriptu-
ras, qua de utrisque fieri possunt ponuntur
in l. scripturas, 11. Cod. qui potiores in pi-
gnore habeant. lib. 8. Cod. tit. 18. formu-
lam autem literarum obligationis, qua
sublata antiqua, locum habuit, Theophi-
lus in titulo de verborum obligationibus
sic refert: ἰδουεὶς αὐτὸν ἐπὶ τῶν σήμερον ἀμ-
ερον παρὰ τῷ δέοντι αὐτῷ ἐπιφύλαξας ego hodie
mutuo accepi ab illo, & haec ideo. Id-
que literis fieri sine ulla stipulatione.
c. l. scripturas, 31. qui potiores in pignor. ha-
beant. C. nouella. 73. c. 1. & 2.

CAPVT III.

De effectu & obligatione syn-
graphae.

SYngrapha seu chirographum obliga-
tionem habet personalem, in praedi-
cium scribentis & agnoscentis scriptu-
ram, non autem in praedictum aliorum
creditorum. Nisi ea scriptura fuerit for-
san trium vel plurium testium integra &
probate existimationis subscriptione mu-
nita. nam eo casu, tanquam publice con-
fecta recipitur. a Et iure civili quidem
non licebit inficiari lapso biennio a die
scripturae, quod in ea syngrapha contine-
tur, cum tamen intra biennium liceat ex-
ceptione non numerata pecuniae obice-
re, si sine causa facta scriptura inueniatur.

vt etiam iure pontificio: non autem si facta sit cum causa. *b* Quod si quis inficietur scripturam propriam, vel subscriptionem, tunc ad probationem perueniendum erit, quæ fit vel per testes vel comparationem aliarum literarum eiusdem scribentis. *c*

S C H O L I A.

a l. scripturas, 11. iuncta authentica, si quis vult, qui potiores in pignor. habeat. *C. l. comparationes*, 20. de fide instrumentorum. *C. quamobrem chirographarii creditores in illa l. scripturas, non præsferuntur hypothecariis, propter suspicionem, ne scriptura facta fuerit in fraudem eorum anticipando diem obligationis, vel suppositione debiti. At contra ipsum scribentem si non inficietur scripturam, datur actio ex chirographo vt dicunt confessato, vel habito pro confessato ex contumacia vocati debitoris, l. vnic. C. etiam ob chirograph. pecuniam pig. teneri posse. sed non datur pignorum persecutio contra detinentes bona debitorum, qui eis non successerunt, l. cum tibi pro dote, 10. qui potior in pigno. habeat. *C. vide ita iudicatum apud Papium, lib. 8. rapsodia arrestorum, tit. 2. arresto finali. in Gallia postquam sunt confessata chirographa habent paratam & permissam executionem aduersus confessos, qui amplius certiores reddi non debent, D. arg. l. 1. de dote cauta, & sic iudicatum refert Papius in proximo citato libro & titulo arresto 5. Antiquitus iure Romano vel lege Gabinia, ex priuata syngrapha ius non dicebatur, vt refert Cicero 5. epistolarum libro ad Atticum, epist. finali. Apud Græcos contra, si confessata, sicque colligitur ex Demosthene ex oratione *de dote*. Ubi aut legibus Atheniensium fuisse cautum, vt si quis in dote *intra* *quod* confessus fuerit, carata esse, quod & statuit postea Iustinianus. vide quo de his tractat Rebuffus, tomo 1. constitutionum regiarum, titulo de chirographis.**

A b l. 1. l. aduersus 5. l. generaliter, 13. l. fin. tra legibus, 8. l. in contractibus, 34. & l. fin. C. de non numerata pecunia. cap. si cautio, de fide instrumentor. atque id ipsum fit intra biennium iure ciuili, quo lapsa exspirat exceptio non numerata pecunia, iam cuius iuribus, & §. secundo, de litera obligata. & §. 2. de exceptio. apud Iustinia. Erit autem onus creditoris, facta sine causa obligatione, numeratam fuisse pecuniam docere. At iure Gallico a quibus visum est, ne biennio vel quinquennio, vel alio temporis spatio exceptio non numerata pecunia excludatur, conuenit chirographaria actione seu scriptura; ceterum conuenit, non creditoris est onus, probare non fuisse numeratam pecuniam, teste Rebuffo in tomo 1. constitutionum regiarum, in proæmio numero 59. in exceptione enim quis ad hoc est, ideo probare debet, l. 1. & 2. de probatio. Pan. l. qui accusare, C. de edend. Neg. officit exceptioni non numerata pecunia quin proponi possit, quod scriptura iurata sit, l. si. C. de non numerata pecunia. & pertinet l. si. §. iuncta authent. de quod locum, de cautia non numerata. lib. 5. C. ut. 15. & nouella. 100. capit. 2. recurrendum enim ad nudam rei veritatem, quando cumque de ea constare poterit, & danda exceptio contra mendacem scripturam, in l. 1. & 2. C. si pignoris conuentionem pecunia numeratio sequuta non sit, l. 8. tit. 33. l. qui pecuniam, si certum petat. quod si quis in ratempus constituit, metui biennii præscriptionem, forsitan quia non habeat adhuc exceptionis probationes paratas. poterit interim eam perpetuam reddere etiam iure scripto, vel denuntiationibus creditoribus missis, vel adito præside aut iudice, coram quo protestetur nihil sibi fuisse numeratum, l. si præses, C. de episc. audien. d. l. in contractibus, §. in omni, de non numerata pecunia.

c de modo viro probationis & comparationis literarum, & quando & ex quibus fieri debeant, docet l. comparationes, 10. de fide instrument. C. & nouella 73. de instrumentorum.

torum cautela & fide, 4. 6. & 7. Penuntur A
 & pena falso inficiatis propriam scriptu-
 ram, si convincatur, in autem. contra qui
 propriam, de non numerata pecunia. C. ex
 nouella 18. cap. 8. in Gallia Syngrapha ab-
 negata, nihilominus comprobata per testes
 aut per comparationem literarum, non ha-
 bet hypothecam, & ut dicunt pragmatici,
 n'a point garnison de main, ut refert in-
 dicatum Papius, lib. 8. rhapsodia Arresto-
 rum libr. 2. arresto. 4. contra tamen con- B
 fessata, vel in contumacia aduersari ha-
 bita pro verificata, habet ius pignorationis,
 vide constitutionem Francisci. 1. Regis
 Galliarum anni 1539.

DE OBLIGATIONI-
bus ex consensu.

TITVLVS XIII.

CAPVT I.

1 Continuatio.

2 Et quid consentire.

Expeditis explicationibus conuentio-
 num, quæ re, verbis & literis contra-
 huatur, dicendum, quæ ex consensu fiunt,
 ideo consensu dictæ fieri, quod ad illarum
 perfectionem, neque scriptura, neque cõ-
 trahentium præsentia, neque rei traditio
 necessario requiratur, sed sufficit eos, qui D
 illarum negotia agunt, consentire, a nihil aliud
 actum prohibeat valere. b

Consentire nihil aliud est, quam idem
 cum alio velle sentire ac probare aliquo
 modo, per aliquem ex quinque sensibus
 eius quod agitur vel dicitur intelligentia
 ex mente iusta & libera gerentis proce-
 dente. c

SCHOLIA.

a §. 1. de obligatio. ex consensu, libr. 1. insti-
 tutio. tit. 23. Caus. in l. 1. §. ideo de actio-
 nibus. P. libr. 44. P. tit. 6. consentientes in
 aliquam rem, consensu obligari necessario
 ex voluntate nostra videmur, l. obligamur

aut re, §. 2. consentientes, eod. tit. de actio-
 nibus. P. si nudus consensu sufficit, quam-
 uis verbis hoc exprimi possit, & nutu di-
 cta l. obligamur. §. si. & per epistolam, &
 per nuntium inter absentes, l. ideo, de obli-
 gationi. ex consensu, dict. l. 2. §. unde, de
 actio. P. l. 1. in fine, de contrah. emtio. P. &
 pactum duorum vel plurium in idem pla-
 citum est consensus. l. 1. §. 1. de pact. P. l. 3.
 de pollicitatio. P. Et Iauolentus Iurisconsul-
 tus vocat consensum contractus vel con-
 uentionis effectum, & animum ex utraq;
 parte contrahentium concurrentem, ad
 transferendum dominium, vel ad aliud vo-
 lendum, in l. in omnibus rebus, §. de actio-
 ni. P. dicere possumus intentionem placitam
 & determinatã, qua actus distinguit certo
 modo. l. non omnis numeratio, de rebus cre-
 ditis. P. l. 3. §. fin. de actio. Pand. facultas
 contrahendi in specie contractuum ex
 consensu ceteris contractibus latius patet,
 atque ideo quicumque mentis sensa aliquo
 modo poterit explicare, poterit & consensu
 contrahere, siue loquatur, siue mutus, siue
 surdus sit l. in quibuscunque, 48. de actio.
 P. l. ubi non voce, de reg. iur. P.

b veluti si consensu alterius quam contra-
 hentium pua superioris desideretur, qui
 etiam erit adhibendus, c. 2. de pact. c. 1. de
 transact. si minor pupillus furiosus, prodi-
 gus, & similes prohibiti contrahere velint
 contrahere.

c in c. cum apud sedem, 23. de sponsalib.

CAPVT II.

Consensus distinctio.

Potest esse consensus expressus, aut ta-
 citus. Expressus qui nominatim decla-
 ratur per aliquem sensum, literis vel ver-
 bis. Tacitus qui ex eo, quod agitur colligi-
 tur, a quadruplex item constitui potest spe-
 cies consensus nempe negligentia, b con-
 filii, c operationis, d & auctoritatis. e

SCHOLIA.

a Sic qui contraxit matrimonium ignorans
 conditionem uxoris cum ancilla, si postquam